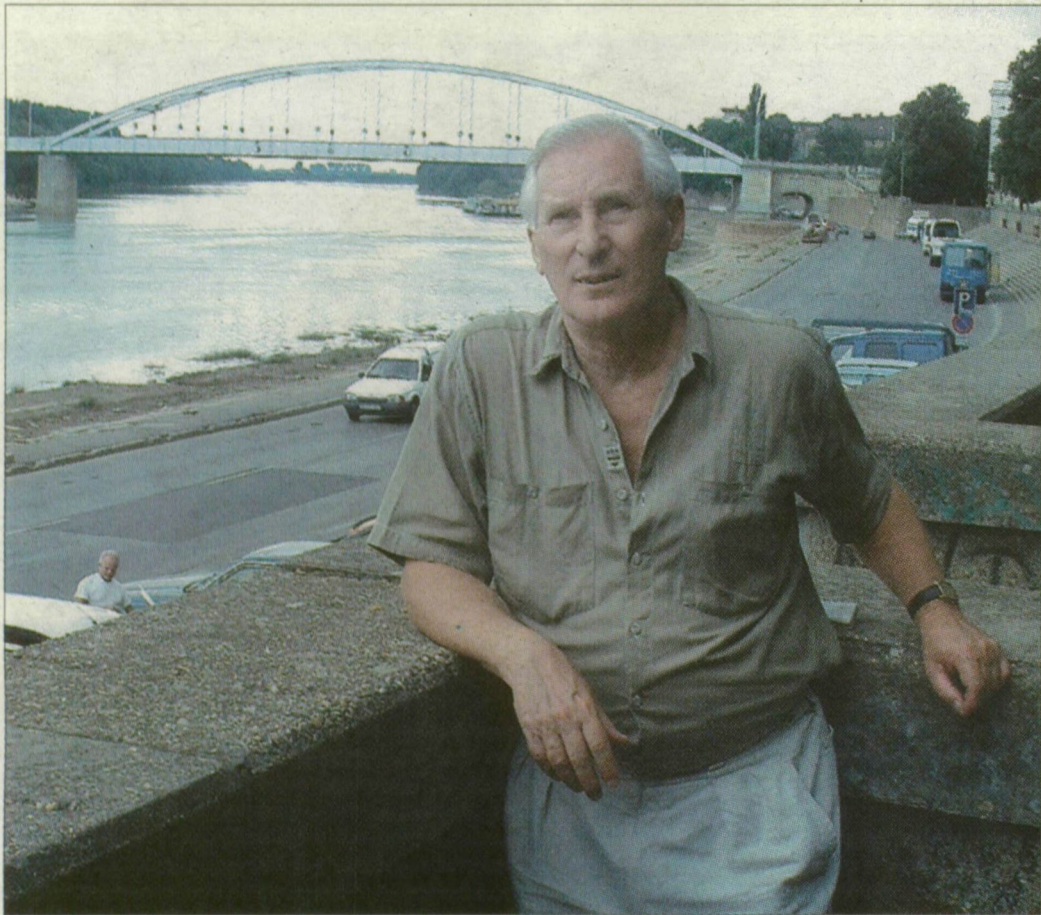

Sándor János rendezte a párttitkárból lett milliárdosról szóló Tükörijátékot

Görgey-ősbemutató

Sándor János nemcsak Szeged színháztörténetét kutatja, hanem rendez is

Fotó: DM/DV

Sándor János rendezésében, több volt szegedi színész szereplésével ősbemutatóra készülnek a Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdiójában: Görgey Gábor új darabját, a párttitkárból lett milliárdosról szóló Tükörijátékot állítják színpadra.

– Nem új számomra Görgey Gábor darabja, hiszen több mint egy évvel ezelőtt már nekiveselkedtem – mondja Sándor János rendező, aki az utóbbi években Szeged színháztörténetének elmélyült kutatásával szerzett nagy érdemeket. – Tavaly tavasszal a szerző még a miniszteri írászatlan mögött ült, ezért tartott a támadásoktól. Bár elkezdtek a produkció színpadra állítását, végül mégsem jöhetett létre az előadás, Görgey ugyanis maga állította le a próbát. Szerintem fölsőlegesen tette, nem érttem vele egyet. Minden épeszű ember tudja: egy magyar író attól, hogy bemutatják az új darabját, nem jut jogtalan előnyökhöz, hiszen szinte többre kerül a premierajándék a színészeknek, mint amennyi honoráriumot kap. Szűcs Miklós, a Budapesti Kamaraszínház igazgatója augusztusban váratlanul azzal keresett meg: be kellene mutatni a Tükörijátékot. Azonnal kezdenünk is kellett a próbákat, ezért gyorsan elkészítettük a szereposztást, és a korábbi díszlet- és jelmezterveket használtuk fel.

Sándor János kitűnő fiatal szereplőgárdát állított össze: több egykori szegedi színész is részese lesz a bemutatónak. Az egyik főszerepet Bacsa Ildikó alakítja, aki néhány éve még a szegedi közönség egyik kedvence volt. Nagy Enikő is játszott itt, és Míra János díszlettervező is rendszeresen dolgozik a Szegedi Nemzeti Színházban. Magának a szerzőnek,

Görgey Gábornak is vannak szegedi kötődései, hiszen 1982 és 1988 között a teátrum irodalmi vezetője volt.

– A barátságunk sokkal régebbi keletű: Kaposvárott én rendeztem első színházi bemutatóját, a Rokkó háborút, amiből egy évtized múlva tévéfilmet is forgattunk. Annak ellenére barátok maradtunk, hogy egészen másképp látjuk a világot – meséli Sándor János. – Talán a Bourbonokra mondták: semmit nem tanultak, de mindent elfelejtettek. Görgey darabja a kilencvenes évek közepén játszódik, egy párttitkárból lett milliárdosról szól, aki színházba készül, de nem veszi észre, hogy közben elveszíti a fiát és a feltségét. A színházban egy 1914-ben játszódó darabot lát egy színházba készülő házaspárról, akik nem veszik észre, hogy kitört a világháború, és bevonultatták a fiukat. Egy 1789. július 14-én, azaz a francia forradalom idején játszódó darabot néznek meg, amelyben egy házaspár ugyancsak színházba készül, de nem veszik észre, hogy közben a Bastille-nél lelővik a fiukat. A spiráliszerű darab roppant ironikusan arról beszél: nem vesszük észre, hogy mi történik körülöttünk a világban, mert így kényelmesebb. Arra figyelmeztet: nem így kellene élnünk, figyelniük kellene arra, mi folyik itt velünk és másokkal. Érdekes színjátéki stílust kíván a produkció: a mai házaspár esetében szocialista realistát, a második házaspárnál a Hyppolit a lakáj-féle ironikus kispolgárit, a harmadik házaspár esetében pedig a 20. század eleji lefűrt lábú, patetikus színjátszást. A próbák gőzerővel zajlanak, október 2-án tartjuk az ősbemutatót.

H. ZS.

Mire jó a nyúl- és fácánpénz?

Több jut a téli etetésre, az élőhelyekre

Több pénzt szánhatnak a vadásztársaságok téli etetésre, élőhelyfejlesztésre megyszerte, mint tavaly. Az idei év kedvezett a fácánoknak, nyulaknak, s vadászatuk nemsokára induló idénye jó bevételt hozhat. Az élőhelyfejlesztés nemcsak a vadászható fajok, de a terület össz-állatállománya számára fontos.

A szárazság miatt katasztrófális múlt esztendő hatásait ellensúlyozhatja az idei, csapadékos év – mondja Szél István, az FVM Csongrád Megyei Földművelésügyi Hivatalának vadászati és halászati osztályvezetője. Idén átlag három-négy csibét tudott fölnevelni egy-egy fácánytűk – tavaly, az aszály miatt, az átlagszám a „fél csibét” sem érte el. A nyulak szempontjából szintén kiemelkedően jó volt az eddigi év, az özet tekintve ugyancsak: gyakran látni sutákat ikergidákkal. A fácán- és nyúlideny októbertől indul, s bízni lehet benne, idén a tavalyinál nagyobb számban jelennek meg a fő bevételi forrást biztosító olasz vadászok. Hogy hrvadászatuk ne okozzon természetkárosítást, a vadászati és a természetvédelmi hatóság

akár vadászat közben is megjelölhetnek. A jövő évi ózagan-csok az idei sok táplálék miatt átlagon felüliek lesznek – ha csak közbe nem szól a tél –, az ezzel kapcsolatos jövedelem a következő nyáron kerülhet a vadásztársaságok kasszájába. A várható többletjövdelem eredménye apró- és nagyvad esetében egyaránt: a vadászatra jogosultak nagyobb összeget költhetnek téli etetésre, élőhelyfejlesztésre, mint az utóbbi időszakokban tehették. Egyébként a megyében 1500-2000 tonna abraktakarmányt raknak ki a vadászok egy-egy átlagtól folyamán (s ekkor a szálás-, illetve a lédús takarmányt még nem említettük). A kihelyezett eleség nemcsak a vadászható fajok számára fontos, de a többi állatnak is.

Az élőhelyfejlesztés ugyancsak növeli a biológiai változatosságot. Vadföldek – az állatok takarmányozására vetett, kinn hagyott kukorica, napraforgó, cikrok, és így tovább – létesítése éppúgy ide tartozik, mint a csendesek kialakítása. Mik azok a csendesek? Kisebb erdőterületek, melyek nem elsősorban fa-tömegtermelési célt szolgálnak, hanem az állatoknak nyújtanak búvó-, táplálkozóhelyet. – A mai viszonyok közt maguktól nem jönnek létre, telepíteni kell őket – halljuk az osztályvezetőtől. „Többesintű” változatos erdőfoltok, cserjeszinttel, különböző növésű fákkal, bodzával, galagonyával, fehér eperrel, vadkörtével, vadalmával s társaikkal. Az itatóhelyek létrehozását szintén meg kell említeni az élőhelyfejlesztés kapcsán. Mind több helyen létesülnek napelmezes kutak, ezeket a vadgazdálkodás kedvező tapasztalatai nyomán már a természetvédelem is alkalmazza.

F. CS.

A fácánok vadászatának nemsokára induló idénye jó bevételt hozhat

Fotó: Tésik Attila

A magzatot védi, a tumorsejtet szaporodni hagyja

Itthon hasznosulhat egy felfedezés

Igazi 21. századi kaland. Ezt mondhatjuk egy magyar felfedezés sorsáról, amely pécsi születésű, megjárta Bécs és minden bizonnyal Szegeden hasznosul. Nagy jelentőségű gyógyászati kutatásfejlesztésről van szó, amelyet nemzetközi konzorciumban a szegedi Solvo Biotechnológiai Rt. „vezéreltével” indítottak.

A születéssel is kapcsolatban van az a fehérjemolekula, amely egy pécsi immunológus professzornő, dr. Szekeres-Barthó Júlia és munkacsoportja felfedezése. A pécsi kutatók szellemi terméke idestova egy évtizede az egyetem tudomány rendelkezésére áll, eddig nem túl sok minden történt vele, ám most úgy néz ki, hogy egy nemzetközi színvonalú

kutatásfejlesztési program révén eljuthat a gyógyszerfejlesztés kapujáig.

A különös természetű fehérje

A fehérjét angol rövidítéssel PIBF-nek nevezik. A pécsiek azt vették észre, hogy a terhesség során az anyai szervezetben megnő a termelése. És feltűnően alacsony a koncentrációja a terhes vérben – ha vetelés fenyegeti.

Magyarországon nem volt pénz a további kutatásokra, ezért a bécsi székelyű osztrák biotechnológiai céggel, az Intercell AG-vel kezdtek együttműködni. Kiderült, hogy a PIBF fontos szerepet játszik a terhesség immunológiai fenntartásában. A magzat „idegen” az anyai szervezetnek. Hogy mégis háborítatlanul fejlődik, abban minden bizony-

nyal a szóban forgó fehérjének az immunrendszert áthangoló hatása játszik szerepet. A PIBF-molekula valószínűleg az immunrendszer működését szabályozó molekulacsald tagja.

Az immunrendszer sejtjei mellett bizonyos tumorsejtek is termelnek ilyen molekulát. S míg a terhes anya szervezetében megnő a magzat védelméhez, más, kóros esetekben éppenhogy káros a hatása. A tumorsejtek kifinomult eszközzel próbálják elhárítani a szervezet immunrendszerének ellenük irányuló támadását, s ha ez sikerül – szaporodnak. A daganatsejtek visszaélnek a PIBF immunrendszert „áthangoló” hatásával és a maguk számára szereznek védelmet.

A kalandor hazatér

Ezek a felismerések a laikus képzeletét is meglódtatják: ha a terhes vérben alacsony az immunrendszert befolyásoló PIBF-koncentráció, pótolni lehetne – és megmenekül a vetéléstől. Ha a daganatos beteg szervezetében viszont semlegesíteni lehet a PIBF-hatást, az immunrendszer kivédheti a sejtburjánzást.

Nyilvánvalóan az osztrák biotechnológiai cég üzleti érzékét sem hagyták érintetlenül a fejlemények, csakhogy az ő fő profiljuk a fertőző betegségek elleni

SZEGEDIEK A KONZORCIUMBAN

A Solvo által létrehozott kutatásfejlesztési konzorciumban az SZTE Orvosi Vegytani, valamint Gyógyszerhatástani Intézete és a Szegedi Biológiai Központ Biokémiai Intézete is részt vesz. Mellettük a Pécsi Tudományegyetem és a budapesti Semmelweis Egyetem intézeti, kutatólaboratóriumok, hazai és külföldi biotech cégek, valamint az osztrák Intercell a konzorcium tagja. A program finanszírozására pályázatot nyújtottak be a Nemzeti Kutatás-fejlesztési Hivatalhoz, a későbbiekben pedig más uniós pályázati lehetőségeket is igénybe kívánják venni.

vakcinák kifejlesztése. A pécsi szellemi termék kalandos útja talán ezért is vett új fordulatot a közelmúltban: Bécsből ismét hazatért. Az Intercell ugyanis megállapodást írt alá az igen gyorsan fejlődő – egyebek mellett tumordiagnosztikai termékkel is rendelkező – szegedi biotechnológiai céggel, a Solvo Rt.-vel. A cél: olyan fejlesztések, amelyek révén a PIBF terápiás célpont lehet, majd olyan molekulák kifejlesztése, amelyekkel a PIBF hatását pótolni (utánozni), illetve gátolni lehet. Mindkét hatás kifejtéséhez peptid vagy fehérje alapú gyógyszer-molekulákat gondolnak el – ezek kifejlesztése a végcél.

Az ambiciózus program

– Miatán az Intercell AG-től megvásároltuk a licenct, a fejlesztőmunkára egy

nemzetközi konzorcium alakult – tájékoztatott ifj. Duda Ernő, a Solvo vezérigazgatója. – A konzorcium többek között az EU 6. keretprogramjában elnyert CRAFT-pályázathoz kívánja finanszírozni ezt a kutatásfejlesztést. Első fázisban különféle biokémiai módszerekkel és genetikailag módosított állatmodellek segítségével igazolni szeretnék, hogy a PIBF-molekulára épülő kifejlesztettek egyes betegségszintű kezelésként alkalmas módszerek, illetve gyógyszerjelöltek.

A hazai szellemi termék igazi 21. századi kalandja az lehetne, ha a szegedi cég érne el a roppant idő- és pénzigényes fejlesztőmunka végtermékét: új tagja lenne a szájon át szedhető fehérje típusú gyógyszerek családjának.

SÜLYOK ERZSÉBET

ÚJ GYÓGYSZEREK

A fehérje, illetve peptid típusú gyógyszerek fejlesztése csak az elmúlt években vált a világ gyógyszeriparának egyik legígéretesebben fejlődő területévé. Az volt a kerékkötő, hogy ilyen gyógyszereket csak injekciós adagolásban tudtak előállítani, szájon át szedhető formában nem. Az úgynevezett formulációs technológiák segítségével a helyzet radikálisan megváltozott. Az orvostudomány jelenleg is számos fontos terápiás területen alkalmaz fehérje típusú gyógyszereket, például a vérérvadási és vérképzőszervi betegségek, daganatok, hormonális zavarok kezelésében. 2001-ben a világ teljes gyógyszerforgalmának már egytizedét ezek az új gyógyszerek alkották.